

ابن: اسب خالدار (نقه نقه)

ابلق: اسب سیاه و سفید
لغنه: زرد زرد و سرد سرد
نورده: تندرم

کمر: اسب سرخ مایل به تیره / لرزه: اسب بنفش مایل زرد و سیاه
لغنه: سرخ مایل به سیاه

درس چهاردهم: حمله‌ی حیدری

۱ دلیران میدان گشوده نظر مجازاً جمع
 که ناگاه عمرو آن سپهر نبرد بدل هر آن
 چه آن آهنین کوه آمد به دشت چنان
 بیامد به دشت و نفس کرد راست
 پیامد به دشت و نفس کرد راست
 همه رزمگه کوه فولاد گشت
 همه رزمگه کوه فولاد گشت
 پس آن گه با ستاد هم‌رزم خواست
 پس آن گه با ستاد هم‌رزم خواست

۵ حیب خدای جهان آفرین
 گناه از جنات و گنهمندی
 همه برده سر در گریبان فرو
 گنهمی استغاره از امام علی (ع)
 استغاره به جز بازوی دین و شیر خدا
 ننگه کرد بر روی مردان دین برای مبارزه با دشمن
 ننگه کرد بر روی مردان دین برای مبارزه با دشمن
 نشد هیچ کسی را هوس، رزم او
 نشد هیچ کسی را هوس، رزم او
 که شد طالب رزم آن اژدها
 که شد طالب رزم آن اژدها

بر مصطفی بهر رخصت دوید
 برای آجازه
 رسم آجازه ز من برای صفت که زمین ملی
 رسم آجازه ز من برای صفت که زمین ملی
 حرف اماده نیست!

عمرو برای بار دوم مبارز می طلبد. پیامبر از لشکر می پرسد که چه کسی حاضر است با عمرو بجنگد؟ لیکن جز علی (ع) کسی اعلام آمادگی نمی کند. پیامبر به علی هشدار می دهد که او عمرو است. علی (ع) جواب می دهد: «من هم علی بن ابی طالبم» و پس از گفت و گوهای بسیار، از پیامبر (ص) اجازه نبرد می گیرد. در میدان نبرد، عمرو از جنگ با علی امتناع می کند؛ با این بهانه که نمی خواهیم به دست من کشته شوی، اما علی (ع) در پاسخ می گوید: «ریختن خون تو برای من از ملک روی زمین بهتر است.» : عمرو این بار خشمگینانه از اسب پایین می آید و:

امام علی (ع) شیر خستلی

به سوی هژبر ژیان کرد رو

۱۰ دویدند از کین دل سوی هم

آنسان ترسید - کنایه - تسخیر = اسقاره
فلک باخت از سهم آن جنگ، رنگ میناس
تربس

عمر بن عبدود
نخست آن سیه روز و برگشته بخت

اسقاره ارام علی (ع)
سیر بر سر میناس
آورد شیر اله

حانه تسبیه / تسخیر = اسقاره
بیفشرد چون کوه پا بر زمین

زیارده رجه
زبانید تسخیر
اسقاره نمود
۱۵ چو رخ شاهد آرزو

سیران مبد
نهادند آوردگاهی چنان

اغراق
ز بس گرد از آن رزمگه برومید

نفس بقی تکرار x x
ز ره لخت لخت و قبا چاک چاک
نعل

تردن میناس
چنین آن دو ماهر در آداب ضرب

شجاع ۲۰
غضنفر، وصی نبی

چنان دید بر روی دشمن ز خشم

بالا برد
برافراخت پس دست خیرگشا

اضانی
به نام خدای جهان آفرین

چو شیر خدا راند بر خصم، تیغ

مرب حاز

امام علی (ع)

پیشش برآمد شه جنگ جو

در صلح بستند بر روی هم مبارزه کا صیدی
اسقاره

بؤد سهمگین جنگ شیر و پلنگ
عمر بن عبدود

بالا برد مجاز دست بکلیه
برافراخت بازو چو شاخ درخت مدرقتدی

بلا بردن - از استن
علم کرد شمشیر آن اژدها دفاع
عمر بن عبدود

کنایه از عصبانی شدن
بخایید دندان به دندان کین خشم / مآوکت

ناموفق بودن
به هم حمله کردند باز از دو سو
درگیری مجدد

تسخیر اسقاره
که کم دیده باشد زمین و زمان
بی نظیری ضد

وصفی
تن هر دو شد از نظر ناپدید
مدرت بالا درگیری

عفت
سرو روی مردان پر از گرد و خاک
سخت درگیری

مجاز از دستان صغی (مترجم)
ز هم رد نمودند هفتاد حرب محارت بالا
مبارزه

دریا تسبیه
نهنگ یم قدرت حق، علی
زینتی محرمانی

کنایه از نابردن
که شد ساخته کارش از زهر چشم
مجاز نگاه امام علی (ع)

مجاز کردن
پی سر بریدن بیفشرد پا
تربیدن دشمن

زد
بینداخت شمشیر را شاه دین
امام علی (ع)

کنایه از ناراضی
به سر کوفت شیطان دو دست دریغ
امام علی (ع)

اسقاره و تسخیر نیست!

۲۵ پرید از رخ کفر در هند رنگ میان مجاز از سرزمین کفر
 تپیدند بت خانه‌ها در فرنگ سستی باطل در برابر حق
 غنفر بزد تیغ بر گردش تر گردش سر آمدن بی سر تن بود مردان
 دم تیغ بر گردش چون رسید زمانه رُب ساز
 بزد بزر عمرو بن عبید
 بزد بوسه بر دست او، جبرئیل از زین معنوی مبارزه
 در خاک آن ژنده فیل گنایه از قدر و کسب
 کز مژده زمانه

حملة حیدری، باذل مشهدی

کارگاه متن پژوهی

قلمرو زبانی

۱. معادل معنایی واژه های زیر را از متن درس بیابید.

اسب (.....) **ابری**

اجازه (.....) **دستور**

شیر (.....) **هر بر / غنفر**

۲. چهار واژه مهم املائی از متن درس انتخاب کنید و بنویسید.

۳. در بیت بیست و یکم، گروه های اسمی و هسته هر یک را مشخص کنید.

مان دید بر روی دهن زخم / نه شد ساخته حارس از زهر خم

قلمرو ادبی

۱. در متن درس، دو نمونه «استعاره» بیابید و مفهوم آنها را بنویسید.

۲. مفهوم کنایه های زیر را بنویسید.

دندان به دندان خاییدن (.....) **خم و عصبانیت**

رنگ باختن (.....) **ترسیدن**

۳. دو نمونه از کاربرد آرایه «اغراق» در متن درس بیابید.

قلمرو فکری

۱. معنی و مفهوم بیت ششم را به نثر روان بنویسید.

۲. پیام ابیات زیر را بنویسید.

چو شیر خدا راند بر خصم، تیغ به سر کوفت شیطان دو دستِ دریغ

پرید از رخ کفر در هند رنگ / تپیدند بت خانه ها در فرنگ

[پیروزی حق بر باطل / تاسف شیطان از سست خوردن]

۳. داستان زیر را که از مثنوی مولوی انتخاب شده است، به لحاظ محتوا با درس مقایسه کنید.

از علی آموز اخلاص عمل / شیر حق را دان منزه از دغل
 در غزا بر پهلوانی دست یافت / **مَصّاً: برزخوست** **بنا** **بیزند** **اصلاص** **امام علی (ع)**

زود شمشیری بر آورد و شتافت / **بند** **آب دهان**

او خدو انداخت در روی علی

[افتخار هر نبی و هر ولی]

در زمان انداخت شمشیر آن علی

کرد او اندر غزایش کاهلی

امام علی (ع) مَدْرَاجَهُمَا مَرَاتُحَاتَ

گشت حیران آن مبارز زین عمل

وز نمودن عفو و رحم ب **بجی** **محل**

گفت بر من تیغ تیز افراستی

از چه افکندی مرا بگذاشتی؟ **رها کردن**

گفت: من تیغ از پی حق می زنم

معمور: سالخورده **بسر آمده** **عدم پیروی از هوای نفسی**

بنده حقم نه مأمور تنم

شیر حقم نیستم شیر هوا

فعل من بردین من باشد گوا

سأهد، نأی دهده

ک کار

ک هوا، هوس

هستم

